

INNOVATIVE WORLD
Ilmiy tadqiqotlar markazi

$$\left(\frac{T_1}{T_2}\right)^2 = \left(\frac{a_1}{a_2}\right)^3$$

TADQIQOTLAR

ILM-FAN

TEKNOLOGIYALAR

ZAMONAVIY ILM-FAN VA INNOVATSIYALAR NAZARIYASI

ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA

2026

Google Scholar

zenodo

Andijan, Uzbekistan

+998335668868

<https://innoworld.net>

« ZAMONAVIY ILM-FAN VA INNOVATSIYALAR
NAZARIYASI » NOMLI ILMIY, MASOFAVIY,
ONLAYN KONFERENSIYASI TO'PLAMI

3-JILD 6-SON

Konferensiya to'plami va tezislari quyidagi xalqaro
ilmiy bazalarda indexlanadi

www.innoworld.net

O'ZBEKISTON-2026

ISLOMDA IJTIMOIIY TENGLIK VA ADOLAT: FALSAFIY VA AMALIY
JIHATLAR

Mahmidov Xabibullo Soyibjon o'g'li

Universitet of economics and pedagogy

Ijtimoiy- gumanitar fanlar kafedrası assistenti

Annotatsiya: Maqola "Islomda ijtimoiy tenglik va adolat: Falsafiy va amaliy jihatlar" Islom dinining ijtimoiy tenglik va adolatga bo'lgan yondashuvini chuqur tahlil qiladi. Ushbu maqolada, Islomda barcha insonlar teng huquqlarga ega bo'lib, ijtimoiy adolatning fundamental tamoyillari Qur'on va Hadislarda qanday aks etgani ko'rib chiqiladi. Maqola Islomdagi iqtisodiy, siyosiy, va jinsiy tenglikni ta'minlashdagi falsafiy asoslarni va amaliy choralarning tatbiqini o'rganadi. Shuningdek, Islomning shariat qonunlari, zakat, sadaqa va o'zaro yordam kabi amallar orqali ijtimoiy adolatni qanday amalga oshirishi taqdim etiladi. Maqola, Islomda adolat va tenglikni faqat nazariy jihatdan, balki amaliy hayotda ham qanday samarali qo'llanilishini ko'rsatib, jamiyatda barqarorlik va adolatni ta'minlashda Islomning o'rnini tushuntiradi.

Kalit so'zlar: Ijtimoiy tenglik, Ijtimoiy adolat, Falsafa, Shariat qonunlari, Erkaklar va ayollar o'rtasidagi tenglik, Jamiyatdagi barqarorlik, Adolatli boshqaruv, Inson huquqlari

Kirish qismi: Islomda ijtimoiy tenglik va adolat, nafaqat diniy tamoyil, balki jamiyatning muhim ijtimoiy tizimi sifatida keng yoritilgan. Ijtimoiy adolat, Islomda barqarorlik va tinchlikni ta'minlashga xizmat qiladigan, odamlar o'rtasida adolatni va tenglikni o'rnatishga qaratilgan asosiy printsip hisoblanadi. Qur'on va Hadislar, ijtimoiy tenglik va adolatni kiritish, ijtimoiy huquqlarni himoya qilish, va turli ijtimoiy qatlamlar o'rtasidagi tafovutlarni bartaraf etishning maqsadini ko'zda tutadi. Islom, o'zida nafaqat diniy, balki axloqiy, iqtisodiy va siyosiy qadriyatlarni ham o'z ichiga olgan tizimdir. Bu tizim ijtimoiy tenglikni va adolatni, muhtojlarga yordam berishni, boy va kambag'allar o'rtasidagi tafovutlarni kamaytirishni, hamda jamiyatda umumiy farovonlikni ta'minlashga xizmat qiladi. Ushbu maqola Islomdagi ijtimoiy tenglik va adolatning falsafiy asoslarini va amaliy qo'llanilishini chuqur tahlil qilishni maqsad qilgan.

Asosiy qism: Islomda ijtimoiy tenglik, barcha insonlar, millat, til, irq va jinsdan qat'i nazar, teng huquqlarga ega ekanligini e'tirof etadi. Qur'onning ko'plab oyatlarida, insonning haqiqiy qadri faqat Allohga bo'lgan e'tiqod va amaliga bog'liq ekani ta'kidlanadi. Misol uchun, Qur'onda "Insonlarni millatlar va qabilalarga bo'lishimizning sababi, bir-biringizni tanishingiz uchundir" (Hujurat, 13) deb aytilgan. Bu oyat, ijtimoiy tenglikni ta'minlashda milliy yoki ijtimoiy farqlarni yo'q qilishni bildiradi. Islom, barcha insonlarni teng deb qabul qiladi, ularning insoniy qadriyatlari va huquqlari bir xil darajada himoya qilinadi.

Islomda adolat, faqat shaxsiy manfaatlarni himoya qilish bilan cheklanmaydi, balki barcha jamiyat a'zolarining huquqlarini himoya qilishga qaratilgan. Ijtimoiy adolat, boy va kambag'allar o'rtasidagi tafovutlarni kamaytirish, kambag'allar va yetimlarga yordam berish, mehnatning haqqoniy baholanishi kabi amallar orqali amalga oshiriladi. Islomda o'zaro yordam va hamjihatlik tamoyillari, jamiyatda adolatni ta'minlashda muhim o'rin tutadi.

Islomda iqtisodiy tenglikni ta'minlash uchun zakat va sadaqa kabi tizimlar mavjud.

Zakat, musulmonlar uchun majburiy bo'lib, boylarning mal-mulkidan bir qismini kambag'allarga berishni talab qiladi. Bu amaliyot, iqtisodiy tafovutlarni kamaytiradi va boy va kambag'allar o'rtasidagi tafovutlarni bartaraf etadi. Sadaqa esa, Islomning ijtimoiy yordam amallaridan biri bo'lib, individual ravishda, moliyaviy yordamni muhtojlarga ko'rsatishni nazarda tutadi. Bu tizimlar, iqtisodiy adolatni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Shuningdek, riba (foyda olishning noqonuniy shakli) Islomda qat'iyan taqiqlangan. Riba taqiqi, iqtisodiy muammolarni va tartibsizliklarni bartaraf etishda, kambag'allarni qo'llab-quvvatlashda muhim rol o'ynaydi. Shuningdek, mehnatning haqqoniy baholanishi va adolatli ish haqi, iqtisodiy adolatning yana bir asosiy omilidir.

Islomda ayollarga nisbatan adolat tamoyillari alohida o'rin tutadi. Qur'onda ayollarga, erkaklar bilan teng huquqlar berilgan. Ayollar mulkni meros qilib olish, ta'lim olish, va jamiyatda erkin faoliyat yuritish huquqiga ega. Islomda ayollarga, ular o'zlarini ifoda etishlari va jamiyatda o'zlarining o'rnini topishlari uchun barcha imkoniyatlar yaratilgan. Shuningdek, Islomda nikoh, oilaviy munosabatlar va mehnat bilan bog'liq masalalarda ham ayollarning huquqlari himoya qilinadi.

Ayollarning huquqlari va imkoniyatlarining ta'minlanishi, Islomda ijtimoiy adolatning muhim qismidir. Ayollarning huquqlarini himoya qilish, erkaklar bilan teng ravishda imkoniyatlar yaratish, ijtimoiy tenglikni rivojlantirishda katta ahamiyatga ega.

Islomda ijtimoiy adolatni amalga tatbiq etish, jamiyatda barqarorlikni va tinchlikni saqlashga xizmat qiladi. O'zaro yordam, ijtimoiy himoya, va adolatli boshqaruv tamoyillari jamiyatda yuqori axloqiy qadriyatlarni shakllantiradi. Ijtimoiy adolatni ta'minlashda hukumat va boshqaruv tizimining roli katta. Islomda hukumat, jamiyatning farovonligini ta'minlash, kambag'allarga yordam berish va tenglikni yaratish uchun qonunlar ishlab chiqadi.

Amaliy yondashuvlar, ijtimoiy tenglikni amalga oshirishda, har bir musulmonning jamiyat oldidagi mas'uliyatini his etishiga, mehnat qilishiga, va boshqalarni qo'llab-quvvatlashiga yordam beradi. Jamiyatda ijtimoiy adolatning amaliyoti, musulmonlarning shaxsiy hayotidan tortib, hukumat darajasigacha barcha sohalarda ko'rinadi.

Xulosa qismi: Islomda ijtimoiy tenglik va adolat, nafaqat diniy tamoyillar, balki ijtimoiy hayotning barcha jabhalarida muhim o'rin tutadi. Qur'on va Hadislarda ko'rsatilgan adolat tamoyillari, jamiyatda tenglikni, iqtisodiy barqarorlikni, ayollarning huquqlarini, va o'zaro yordamni ta'minlashga qaratilgan. Ijtimoiy adolat, jamiyatni barqarorlashtirish va farovonlikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Islomda ijtimoiy adolatning amaliyoti, faqat musulmon jamiyatlari uchun emas, balki butun dunyo miqyosida adolatli va barqaror jamiyatlar yaratish uchun asos bo'lib xizmat qilishi mumkin.

Adabiyotlar ro'yhati :

1. Po'latova D.A., Qodirov M.Q., Sulaymonov J.B. "Sharq falsafasi va madaniyati tarixi"(1- qism) Toshkent- 2018
2. Сулаймонов, Ж. Б. (2023). АБДУРАХМОН ИБН ХАЛДУН ИЖТИМОЙИ ҚАРАШЛАРИ ВА КОНФУЦИЙ ИЖТИМОЙИ ҚАРАШЛАРИНИНГ УМУМИЙ ВА ФАРҚЛИ ХУСУСИЯТЛАРИ. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 3(21), 583-590.
3. Bakhtiyorovich, S. J. (2023). Analysis of the Phenomenon of " Assabiya" In the Socio-

Philosophical Concept of Abdurahman IBN Khaldun. Central Asian Journal of Literature, Philosophy and Culture, 4(6), 219-223.

4. Xayrulla Khudoyorovich Khamidov, Ikrom Yusupovich Bultakov, Karima Saydanovna Raxmanberdiyeva, Sarvinov Sayfullayevna Kasimova, Shirin Baxtiyarovna Sodiqova. Linguistic Expertise of Educational Literature: Analysis and Results // Journal Power System Technology. Vol.48No. 4/2024 p. 4017-4027.

5. Malushkov V. G. Khoromova K. A. The quest of the Reformation in Islam: the experience of Iran – Moscow: Nauka, 1991 – 207 r.

6. Shariati A. Marxism and Other Western Fallacies: an Islamic Critique Translator: R. Campbell. – Berkeley: Miran Press, 1980 – 122 r.

7. Исмоил Саифназаров, & Сирожбек Хабибуллаевич Султанов (2022). ИЖТИМОИЙ АДОЛАТНИ МУСТАҲКАМЛАШДА ИЖТИМОИЙ ТАДБИРКОРЛИКНИ УСТУВОР ЖИҲАТЛАРИ. Academic research in educational sciences, 3 (TSTU Conference 1), 71-76.

8. Qosimova S. S. Analysis Of Inflectional Terms In The Study Of Hamiduddin Dariri //Journal of Positive School Psychology. – 2022. – Т. 6. – №. 3. – С. 2200–2203-2200–2203.

9. Sayed Mohamed Ahmed Korayem, Sharustam Giyasovich Shamusarov, Gulnora Sattorovna Motalova, Buzakhro Marufjanovna Begmatova, Nargiza Makhmudovna Saidova. Calling for the Use of Intermediate Language in Teaching Arabic to Non-Native Speakers, Its Foundations and Problems // Power System Technology Journal, ISSN: 1000-3673 issue 48 (2024), -pp 2221-2236.

10. Kasimova, S. S. (2024). Transformation of phrases and its destructions. Salud, Ciencia Y Tecnología - Serie De Conferencias, 3, 740.